

การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง



นางสาวอรทัย รัตนเมธี

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-146-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1645198X

**A STUDY OF FATHER'S ROLES ON CHILD REARING
OF PRESCHOOL CHILDREN IN URBAN AREA**



Miss Orathai Rattanamanee

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education**

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-632-146-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง
โดย นางสาวอรรทัย รัตนมณี
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ศรินธร วิหะสิรินันท์



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

สมิทธิ์ อรุณ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูรธรรม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

บุษบง ต้นดวงดี
.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษบง ต้นดวงดี)

ศรินธร วิหะสิรินันท์
.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ศรินธร วิหะสิรินันท์)

พูนสุข บุญสวัสดิ์
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูนสุข บุญสวัสดิ์)



อรรถัย รัตนมณี : การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง
(A STUDY OF FATHER'S ROLES ON CHILD REARING OF PRESCHOOL CHILDREN
IN URBAN AREA) อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ศรินทร์ วิทยะสิรินันท์, 162 หน้า.
ISBN 974-632-162-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง ในด้านการหาเลี้ยงครอบครัว การส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ การเป็นสื่อกลางของครอบครัว และการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยส่งแบบสอบถามให้แก่มิคาเด็กปฐมวัย จำนวน 399 ฉบับ ใ้รับคืน 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.25 และสัมภาษณ์บิดา จำนวน 42 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยน้อย หรือ เป็นประจำทั้ง 4 ด้าน ยกเว้น การพาออกไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย และการร่วมวางแผนปรึกษาหารือหรือพูดคุยเรื่อง การเลี้ยงดูลูกกับคนอื่นในครอบครัว หรือญาติผู้ใหญ่ ดังนี้

1. การหาเลี้ยงครอบครัว บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด ในเรื่องการเสียสละความสุขส่วนตัวให้ลูก และทำงานพิเศษเพิ่มมากขึ้น
2. การส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ด้านร่างกาย บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด คือ การดูแลและพยาบาลเมื่อลูกไม่สบาย การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การป้องกันอุบัติเหตุ ด้านสติปัญญา บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุดในเรื่องการตอบคำถามเมื่อลูกซักถาม ชักชวนให้ลูกดูสิ่งที่น่าสนใจ และสนทนาซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่ลูกพบเห็น ด้านอารมณ์ บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุดในเรื่องการยกย่องชมเชยเมื่อลูกทำความดี ฝึกให้ลูกปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม ด้านสังคม บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุดในเรื่องฝึกให้ลูกรู้จักแบ่งปันสิ่งของและรู้จักความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ
3. การเป็นสื่อกลางของครอบครัว บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด ในเรื่องการสร้างบรรยากาศที่เป็นสุขในครอบครัว และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสามภรรยา
4. การพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนเป็นบิดาที่ดี บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำที่สุดในเรื่องการพยายามเป็นแบบอย่างที่ดี และปรับปรุงนิสัยของตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C440724 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION
KEY WORD: FATHER'S ROLE / PRESCHOOL CHILDREN / CHILD REARING / URBAN
AREA

ORATHAI RATTANAMANE : A STUDY OF FATHER'S ROLE ON CHILD REARING
OF PRESCHOOL CHILDREN IN URBAN AREA. THESIS ADVISOR :
SARINTHORN VIDHAYASIRINUN Ph.D., 162 pp. ISBN 974-632-162-3

The purpose of this rsearch was to study the father's role on child rearing of preschool children in urban area on supporting the family's economy, supporting the child's development, mediating relationship of the family's members, and developing oneself for the betterment of doing the father's role. 399 copies of questionnaire were sent to preschool children's fathers and 341 copies, 85.25 percent, were returned, and 42 father's were inter iewed. The data were analyzed by using percentage.

The research results indicated that most of the fathers did their ✓ roles regularly or very much in rearing of preschool children in every topic except exercising or playing sport with their children, and consulting or planning with other adults in the family on child rearing, as follows :

1. According to the role in financially supporting the family, most fathers did their role regularly in sacrificing personal happiness for their children, and finding extra part-time jobs.

2. According to the role in supporting the child's development, for the child's physical development most fathers did their role regularly in looking after their children when they are ill, and in preventing accident and illness from their children; for the child's intellectual ✓ development most fathers did their role regularly in answering their children's questions, in persuading their children to be interested in the surroundings, and in questioning about what their children had seen; for the child's emotional development, most fathers did their regularly in praising their children when they did good deeds, and in having their children practise doing good things; and for the child's social development, most fathers did their role regularly in training their children to share things, and in training their children to build relationship with other people

3. According to the role in mediating the relationship of the family members, most fathers did their role regularly in creating happy atmosphere, and in building good relationship with their couples.

4. According to the role in developing oneself for the betterment of doing the father's role, most fathers did their role regularly in being a good model, and in improving one's habit.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา..... การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ



งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร.ศรินธร วิริยะสิรินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในการดำเนินการวิจัย ตลอดจนช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ อัมพล สุอำพัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิติยวดี บุญเชื้อ และอาจารย์กิติกร มีทรัพย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดที่ดี และมีประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านไว้อย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งให้ทุนอุดหนุนในการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนผู้บริหาร สถานศึกษา คณะครู และบิดาของเด็กปฐมวัย จากหน่วยงานที่เป็นตัวอย่างประชากร ที่กรุณาให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

ประโยชน์ใด ๆ ที่พึงมีจากการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้แก่ พ่อแม่ ครู อาจารย์ ผู้ที่รักและหวังดีต่อข้าพเจ้า ทั้งที่ได้กล่าวนามไว้ข้างต้น หรือไม่ได้กล่าวนามไว้ โดยให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจข้าพเจ้ามาโดยตลอด จนสามารถทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี

อรทัย รัตน์เมณี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ



	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ของการวิจัย.....	7
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	8
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก.....	8
ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก.....	10
ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก.....	12
บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก.....	14
ความสำคัญและอิทธิพลของบิดาต่อบุตร.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทบิดา.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
ตัวอย่างประชากร.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 36
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 36
4	ผลการวิจัย..... 38
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 105
	รายการอ้างอิง..... 120
	ภาคผนวก..... 126
	ภาคผนวก ก. 127
	ภาคผนวก ข. 129
	ภาคผนวก ค. 131
	ประวัติผู้เขียน..... 156



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญชตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถานภาพของผู้ปกครอง	39
2	ร้อยละของบิดาในการปฏิบัติในด้านการหาเลี้ยงครอบครัว	43
3	ความถี่ของบิดาที่เลือกเหตุผล ในการปฏิบัติกรหาเลี้ยงครอบครัว	45
4	ความถี่ของบิดาที่ระบุอุปสรรค ความต้องการหรือข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว	47
5	ร้อยละของบิดาในการปฏิบัติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย	50
6	ความถี่ของบิดาที่เลือกเหตุผลในการปฏิบัติด้านส่งเสริมพัฒนาการทาง ด้านร่างกาย	52
7	ความถี่ของบิดาที่ระบุอุปสรรค ความต้องการ หรือข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ ด้านส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย	54
8	ร้อยละของบิดาในการปฏิบัติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา	57
9	ความถี่ของบิดาที่เลือกเหตุผลในการปฏิบัติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทาง สติปัญญา	61
10	ความถี่ของบิดาที่ระบุอุปสรรค ความต้องการ หรือข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา	63
11	ร้อยละของบิดาในการปฏิบัติด้านส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์	68
12	ความถี่ของบิดาที่เลือกเหตุผลในการปฏิบัติด้านส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์	72
13	ความถี่ของบิดาที่ระบุอุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะ ในการ ปฏิบัติด้านส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์	74
14	ร้อยละของบิดาในการปฏิบัติด้านส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม	77
15	ความถี่ของบิดาที่ทำให้เหตุผลในการปฏิบัติด้านส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม	80
16	ความถี่ของบิดาที่ระบุอุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติด้านส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม	82
17	ร้อยละของบิดาในการปฏิบัติด้านการเป็นสื่อกลางของครอบครัว	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	ความถี่ของบิดาที่เลือกเหตุผลในการปฏิบัติด้านการเป็นสื่อกลางของครอบครัว...	88
19	ความถี่ของบิดาที่ระบุอุปสรรค ความต้องการ หรือข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติด้านการเป็นสื่อกลางของครอบครัว.....	90
20	ร้อยละของบิดาที่ปฏิบัติด้านการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนเป็นบิดาที่ดี.....	93
21	ความถี่ของบิดาที่เลือกเหตุผลในการปฏิบัติตนเอง ในการปฏิบัติตนเป็นบิดาที่ดี...	96
22	ความถี่ของบิดาที่ระบุอุปสรรค ความต้องการ หรือข้อเสนอแนะ ในการพัฒนา ตนเองในการปฏิบัติตนเป็นบิดาที่ดี.....	97
23	การจัดอันดับการปฏิบัติเป็นประจำสูงที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านต่าง ๆ ของบิดา.....	99
24	การจัดอันดับการปฏิบัติในทุกระดับของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านต่าง ๆ.....	101
25	การจัดอันดับการปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยสูงที่สุดในการอบรมเลี้ยงดู เด็กปฐมวัยในด้านต่าง ๆ.....	103

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แบบของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว.....	10
2	บทบาทในครอบครัว.....	11



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย